

ควายน้ำสะแกกรัง

เมื่อกกล่าวถึงควายน้ำสะแกกรังหรือควายในจังหวัดอุทัยธานี ลักษณะควายที่มีเป็นอัตลักษณ์ต้องมีลำตัว ตัวใหญ่ ยาว ลีกร สูง และหนา หากสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงควายโดยทั่วไปมักจะได้คำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า อยากรู้ควายสายพันธุ์อุทัยธานีมาเลี้ยงและหรือนำน้ำเชื้อมาพัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์ของตนเอง เพราะจะได้ ขยายควายในราคาที่สูงกว่าเดิม ดังนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงควายในจังหวัดอุทัยธานีจึงมีความภาคภูมิใจและพัฒนา ปรับปรุงสายพันธุ์ควายอุทัยธานีให้ดียิ่งๆขึ้นไป และเชิญชวนให้สมัครเป็นสมาชิกของสมาคมพัฒนาพันธุ์ควายไทย ด้วยเพื่อติดต่อประสานงาน สร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการควายไทยอุทัยธานี ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความเป็นมาของควายน้ำสะแกกรัง

มีนักวิชาการที่ศึกษาและพัฒนาเส้นทางควาย กำเนิดการเลี้ยงควายในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี พบว่าเป็น ควายพื้นถิ่นที่เกิดขึ้นในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นความโชคดีที่ในอดีตเกษตรกรได้ทำการคัดเลือกควายที่มีลักษณะ รูปร่างสูงใหญ่สำหรับใช้แรงงานในไร่นา เป็นพาหนะลากจูง จึงถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมให้เห็นจนถึงปัจจุบัน อีกนัยหนึ่งปราชญ์ผู้เลี้ยงควายจังหวัดอุทัยธานีกล่าวว่า ควายสายพันธุ์อุทัยธานีน่าจะมีโอกาสผสมพันธุ์กับควายป่า ในเขตอุทยานแห่งชาติห้วยขาแข้งสืบเนื่องจากการเลี้ยงควายในอดีตเป็นแบบไล่ต้อนจึงได้รับการถ่ายทอด พันธุกรรมจากควายป่ามาด้วย

แนวทางการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ควายน้ำสะแกกรัง

จะเห็นได้ว่าจากกระแสของการเลี้ยงควายสวยงามและการได้รับรางวัลต่างๆมากมายจากการประกวด ควายไทย ควายน้ำสะแกกรังจึงเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามประวัติควายต่างๆ ที่ชนะจากการประกวดก็พบว่าส่วนใหญ่เป็นควายที่มีเชื้อของควายน้ำสะแกกรังเกือบทั้งสิ้น ซึ่งการพัฒนา ปรับปรุงพันธุ์ของเกษตรกรมี ๒ วิธี ดังนี้

๑. พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ด้วยการใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง โดยคัดเลือกพ่อพันธุ์ที่มีโครงสร้างสูงใหญ่
๒. พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ด้วยวิธีการผสมเทียมโดยใช้น้ำเชื้อพ่อพันธุ์ควายที่มีชื่อเสียงซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมมากขึ้นประกอบกับการเลี้ยงควายเป็นการเลี้ยงแบบประณีตจึงทำให้เกษตรกรสามารถจับสัตว์ได้แม่นยำ และสามารถเลือกน้ำเชื้อที่ตนเองต้องการได้

ข้อดีของการเลือกใช้วิธีการผสมเทียม

๑. เกษตรกรไม่จำเป็นต้องมีพ่อพันธุ์ที่มีราคาสูง เป็นการลดค่าใช้จ่าย แต่ยังสามารถปรับปรุงพันธุ์จากการใช้น้ำเชื้อพ่อที่ต้องการในการผสมพันธุ์ได้
๒. สามารถกระจายพันธุกรรมของสัตว์พันธุ์ดี/เป็นที่ต้องการ ได้อย่างรวดเร็ว
๓. ลดปัญหาในการเกิดโรคติดต่อในระหว่างการเคลื่อนย้ายสัตว์ไปยังสถานที่ต่างๆ เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย โรคล้มปัสสิน เป็นต้น
๔. ลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาโรคติดต่อทางระบบสืบพันธุ์ และคุณภาพน้ำเชื้อของพ่อพันธุ์

ทั้งนี้กรมปศุสัตว์ แนะนำให้เกษตรกร ใช้น้ำเชื้อแช่แข็งของพ่อพันธุ์ ที่ผลิตจากศูนย์น้ำเชื้อมาตรฐาน เนื่องจากพ่อพันธุ์ดังกล่าวต้องผ่านการตรวจโรคที่สามารถติดต่อทางระบบสืบพันธุ์ โรคทางพันธุกรรม และมีการตรวจคุณภาพน้ำเชื้อซึ่งหากเป็นการผสมโดยใช้พ่อพันธุ์จะไม่มีอาการตรวจลักษณะเหล่านี้

อย่างไรก็ตามหากจะยึดถืออาชีพการเลี้ยงควายให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ควรพิจารณาประเด็นต่างๆ เหล่านี้ประกอบด้วย

๑. การเลี้ยงควายในเชิงธุรกิจและการใช้ประโยชน์จากควายประจำถิ่นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการสร้างมูลค่าเพิ่มควบคู่ไปกับการพัฒนาสายพันธุ์ควายที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น การพัฒนาควายสวยงาม การพัฒนาควายเนื้อเพื่อการบริโภค
๒. การอนุรักษ์และพัฒนาการใช้แรงงานจากควาย
๓. การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่ายควายอย่างมีประสิทธิภาพ

